

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

ЗА НОВИМИ ПРАВИЛАМИ

Панченко О.О.

15.12.2017р.

Закон України “Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів” набирає чинності з дня початку роботи Верховного Суду, визначеного рішенням його Пленуму відповідно до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” - 15.12.2017 (Публікація в «Голос України» - 01.12.2017)

- ▶ справи ... розглядаються за правилами, що діють після набрання чинності цією редакцією Кодексу;
- ▶ заяви і скарги, подані до..., провадження за якими не порушено на момент набрання чинності ... розглядаються за новими правилами, але перевіряється додержання вимог процесуального закону, які діяли до набрання чинності новою редакцією;
- ▶ заяви, які подані до набрання чинності... за клопотанням позивача розглядаються за правилами наказного провадження... якщо їх судовий розгляд не розпочався за правилами позовного провадження;
- ▶ судові рішення, ухвалені до набрання чинності набирають законної сили та оскаржуються в строки за правилами, які діяли до ...;

(продовження)

- ▶ у разі подання апеляційної скарги на ухвалу, що не підлягає оскарженню окремо від рішення суду, суд першої інстанції повертає її заявнику, про що постановляє ухвалу, яка не підлягає оскарженню;
- ▶ суд зобов'язаний зупинити провадження у справі до перегляду ухвали у справі в порядку апеляційного чи касаційного провадження, якщо направляються всі матеріали справи;
- ▶ копії судових рішень видаються судом, у якому перебуває справа на момент надходження відповідної заяви;
- ▶ копії судових рішень та виконавчих документів вручаються в паперовій формі.

**Це перший випадок,
коли перехідного
періоду як такого
немає**

Якщо провадження відкрито до 15.12.2017 і справа не розглянута по суті, то справа призначається до судового розгляду, чи суд має призначити підготовче засідання?

Відповідь:

Слід звернутися до статей 196, 197 ЦПК. Суд не тільки може, а й повинен провести підготовче судове засідання, якщо справа ще не розглянута, незважаючи на те, що справа призначена до розгляду за старим ЦПК.

Якими ухвалами (протокольними чи письмовими) слід переходити/продовжувати розгляд справи за правилами нового ЦПК?

Відповідь: Ніяких ухвал не потрібно. У нормі, де зазначено, що з дня набрання чинності новим Кодексом справа слухається спочатку, мається на увазі, що розгляд продовжується з тієї стадії, на якій вона була до 15 грудня. Тобто, якщо підготовче засідання вже було проведено, повторно його проводити не потрібно. Як і не потрібно повторно відкривати провадження.

Завдання:

- ▶ справедливий
- ▶ неупереджений
- ▶ своєчасний

розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Основні засади (принципи)

- ▶ **верховенство права;**
- ▶ **повага до честі і гідності, рівність усіх учасників судового процесу;**
- ▶ **гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами;**
- ▶ **змагальність сторін (негативні наслідки, суд лише керує процесом, сприяє врегулюванню спору; роз'яснює права і наслідки; сприяє в реалізації прав);**
- ▶ **диспозитивність (суд розглядає справи не інакше як за зверненням особи в межах заявлених вимог);**

Основні засади (принципи)

- **пропорційність;**
- **обов'язковість судового рішення;**
- **забезпечення права на апеляційний перегляд справи;**
- **забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у визначених законом випадках;**
- **розумність строків розгляду справи судом;**
- **неприпустимість зловживання процесуальними правами (розширений перелік дій, що є зловживанням);**
- **відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення (можливо після винесення рішення).**

Законодавство про цивільне судочинство

Цивільне судочинство здійснюється відповідно до Конституції України, цього Кодексу, Закону України "Про міжнародне приватне право", законів України, що визначають особливості розгляду окремих категорій справ, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, передбачено інші правила, ніж встановлені цим Кодексом, застосовуються правила міжнародного договору України.

Електронний суд

- ▶ Суд проводить розгляд справи за матеріалами судової справи в електронній формі *(але залишається можливість подати в суд та отримати від суду документи у звичайній паперовій формі, однак потім апарат суду, не пізніше трьох днів з дня їх надходження, переводить документи в електронну форму)*.
- ▶ Обмін документами між судами, між судом і учасниками справи здійснюється в електронній формі.
- ▶ Можливість брати участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції з будь-якого зручного місця.
- ▶ Направлення судових рішень, повісток здійснюється на офіційні електронні адреси.
- ▶ Можливість ознайомитись з матеріалами справи без відвідування суду в будь-який зручний час.

Електронний суд

Спрощення доступу до правосуддя та його прозорість

Прискорення розгляду справ та обміну інформацією

Економія коштів учасників справи та бюджету

Обмін документами в е-вигляді між судом і сторонами процесу

Вчинення процесуальних дій через засоби е-зв'язку

Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система

Електронна справа

Єдиний державний реєстр виконавчих документів

У примусовому порядку можуть бути виконані лише ті виконавчі документи, які внесено до ЄДР виконавчих документів.

Виконавчі документи викладаються судом в е-формі з використанням ЄСІТС, підписуються ЕЦП та не пізніше 5 днів після набрання судовим рішенням законної сили вносяться до реєстру

Для відкриття виконавчого провадження стягувачу достатньо подати органу державної виконавчої служби, приватному виконавцю заяву

Виконавець не пізніше наступного робочого дня з дня надходження заяви отримує в реєстрі е-копію виконавчого документу та виносить постанову про відкриття провадження у справі

Судова реформа

Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС)

► **Обов'язкова реєстрація офіційних електронних адрес в ЄСІТС :**

1. Адвокати. 2. Нотаріуси. 3. Приватні виконавці. 4. Арбітражні керуючі. 5. Судові експерти. 6. Державні органи. 7. Органи місцевого самоврядування. 8. Суб'єкти господарювання державного та комунального секторів економіки.

Добровільна реєстрація - інші особи.

► **Після реєстрації суд вручає всі документи у справах виключно в електронній формі, шляхом направлення їх на офіційні адреси. Але це не позбавляє права отримати копію судового рішення у паперовій формі за окремою заявою.**

► **Процесуальні та інші документи і докази в паперовій формі зберігаються в додатку до справи в суді першої інстанції та у разі необхідності можуть бути оглянуті учасниками справи чи судом першої інстанції, або витребувані судом апеляційної чи касаційної інстанції після надходження до них відповідної апеляційної чи касаційної скарги.**

Електронні документи (текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо)

Веб-сайти (сторінки)

Текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші

Дані на портативних пристроях, серверах, системах резервного копіювання, інших місцях в т.ч. в Інтернеті

Електронні докази подаються в оригіналі або в е-копії, засвідченій електронним цифровим підписом

Паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом

Електронна копія письмового доказу не вважається е-доказом

Як подавати та отримувати документи від суду?

1

Реєстрація у системі

Обов'язково – адвокати, нотаріуси, приватні виконавці, арбітражні керуючі, судові експерти, державні органи, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання державного та комунального секторів економіки

Добровільно – інші

Суд

надсилає документи в електронній формі на офіційні електронні адреси осіб. Це не позбавляє їх права отримати копію судового рішення у паперовій формі за окремою заявою

Особи,

які зареєстрували офіційні електронні адреси в системі, можуть подати процесуальні, інші документи, вчинити інші процесуальні дії в електронній формі за допомогою ЕСІТС з використанням власного електронного цифрового підпису

Документи скріплюються електронним цифровим підписом учасника справи

Учасник справи не зобов'язаний надсилати копії доказів іншим учасникам. Вони є в доступі онлайн

Процесуальні документи подаються шляхом заповнення форм онлайн

Якщо позов, скарга подані в е-формі, позивач (скаржник) в подальшому має право подавати до суду документи виключно в е-формі. З дозволу суду їх може бути подано в паперовій формі

Участь у режимі відеоконференції

Якщо у суді є технічні можливості (крім випадків, коли явка учасника справи визнана судом обов'язковою) – учасник справи має право брати участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції в тому числі поза межами приміщення суду (житлове приміщення, лікарня, заклад пенітенціарної системи)

Учасники судового процесу використовують власні технічні засоби та ЕЦП, якщо він бере участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду

Відео-та звукозапис відеоконференції зберігається в матеріалах справи

Захист системи

Застосовується комплексна система захисту інформації з підтвердженою відповідністю

Несанкціоноване втручання в роботу системи та в автоматизований розподіл справ між суддями тягне за собою кримінальну відповідальність

Поки працюємо в паперовій формі

- ▶ До дня початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи подання, реєстрація, надсилання процесуальних документів, доказів, формування, зберігання та надсилання матеріалів справи, розгляд справи у суді, видача судових рішень, виконавчих документів здійснюється в паперовій формі.
- ▶ Через 90 днів із дня опублікування ДСА повідомлення у газеті “Голос України” про початок роботи.

СПОСОБИ ЗАХИСТУ

(ст.5 ЦПК)

- ▶ Здійснюючи правосуддя, суд захищає права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб, державні та суспільні інтереси у спосіб, визначений законом або договором.
- ▶ У випадку, якщо закон або договір не визначають ефективного способу захисту порушеного, невизнаного або оспореного права, свободи чи інтересу особи, яка звернулася до суду, суд відповідно до викладеної в позові вимоги такої особи може визначити у своєму рішенні такий спосіб захисту, який не суперечить закону.

*Інший спосіб судового захисту (ч.2 ст.5 ЦПК):
чи не є це виходом за межі вимог?*

Відповідь: У ч.2 ст.275 ЦК існувала і є норма, що захист особистого немайнового права може здійснюватися також іншим способом відповідно до змісту цього права, способу його порушення та наслідків, що їх спричинило це порушення. Тобто, суд вже міг застосувати інший спосіб судового захисту до вступу в силу змін до ЦПК.

В контексті питання інших способів судового захисту варто також звернути увагу на внесені зміни до ст.16 ЦК та до ст.5 ЦПК (*якими способами захищаються права*) та на постанови ВСУ №6-20сц11 від 21.05.2012 (про поруку), №6-100сц12 від 10.10.2012 (визнання договору укладеним), №6-32сц13 від 12.06.2013 (перерахунок оплати ЖК-послуг).

Умови для застосування судом іншого способу судового захисту:

- 1) неефективність існуючого способу;
- 2) має бути відповідна вимога, вказана в позовній заяві;
- 3) є інший спосіб і цей спосіб є законним.

П.4 ч.3 ст.175 ЦПК: “позовна заява повинна містити ... зміст позовних вимог: спосіб (способи захисту прав або інтересів, передбачений законом чи договором, або інший спосіб (способи) захисту прав та інтересів, який не суперечить закону, і який позивач просить суд визначити у рішенні)”.

Як бути, якщо позивач визначив в своєму позові неефективний спосіб судового захисту?

Відповідь: Не можна відмовити у позові лише тому, що вимога позивача щодо захисту його права є неефективною. Під час досудового врегулювання (медіації) слід роз'яснити позивачу можливості застосування способів захисту (думка суддів Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду).

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ

(ст.4 ЦПК)

- ▶ Кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи законних інтересів.
- ▶ У випадках, встановлених законом, до суду можуть звертатися органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб або державних чи суспільних інтересах.
- ▶ Відмова від права на звернення до суду за захистом є недійсною.

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ

(ст.4 ЦПК)

- ▶ Угода сторін про передачу спору на розгляд третейського суду допускається. До третейського суду за угодою сторін може бути переданий будь-який спір, який виникає з цивільних правовідносин, крім випадків, передбачених законом.
- ▶ Жодна особа не може бути позбавлена права на участь у розгляді своєї справи у визначеному цим Кодексом порядку.

ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

п.75 рішення ЄСПЛ у справі «Афанасьєв проти України» від 05.04.2005р. (заява № 38722/02)

«Засіб захисту, що вимагається ст.13 Конвенції, повинен бути «ефективним» як у законі, так і на практиці, зокрема в тому сенсі, щоб його використання не було ускладнене діями або недоглядом органів влади відповідної держави. В остаточному підсумку ефективний засіб повинен забезпечити поновлення порушеного права, а в разі неможливості такого поновлення — гарантувати особі можливість отримання відповідного відшкодування.»

ПРАВНИЧА ДОПОМОГА

- ▶ Учасники справи мають право користуватися правничою допомогою.
- ▶ Представництво у суді, як вид правничої допомоги, здійснюється виключно адвокатом (професійна правнича допомога), крім випадків, встановлених законом.

Правнича допомога у судах 1-ї інстанції з 01.01.2019р. (обов'язкова)

Конституція України
(ст.131²)

ЦПК (ч.ч.1,2 ст.60)

► Виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення.

► Законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів,

► у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена

► Представником у суді може бути адвокат або законний представник.

► Під час розгляду спорів, що виникають з трудових відносин, а також справ у малозначних спорах (малозначні справи) представником може бути особа, яка досягла 18 років, має цивільну процесуальну дієздатність, за винятком осіб, визначених статтею 61 цього Кодексу.

► П.18 Перехідних положень

- ВС - з 1 січня 2017 року;
- у судах апеляційної інстанції - з 1 січня 2018 року;
- у судах першої інстанції - з 1 січня 2019 року.

Документи, що підтверджують повноваження представників (ст.62 ЦПК)

- ▶ Повноваження представників сторін та інших учасників справи мають бути підтверджені такими документами:
 - 1) довіреністю фізичної або юридичної особи;
 - 2) свідоцтвом про народження дитини або рішенням про призначення опікуном, піклувальником чи охоронцем спадкового майна.
- ▶ Довіреність фізичної особи повинна бути посвідчена нотаріально або, у визначених законом випадках, іншою особою.

Документи, що підтверджують повноваження представників (ст.62 ЦПК)

- ▶ Повноваження адвоката як представника підтверджуються **довіреністю** або **ордером**, виданим відповідно до Закону України "Про адвокатуру і адвокатську діяльність".
- ▶ Відповідність копії документа, що підтверджує повноваження представника, оригіналу може бути засвідчена підписом судді.
- ▶ Оригінали документів, зазначених у цій статті, копії з них, засвідчені суддею, або копії з них, засвідчені у визначеному законом порядку, приєднуються до матеріалів справи.

- ▶ У разі подання представником заяви по суті справи в електронній формі він може додати до неї довіреність або ордер в електронній формі, підписані електронним цифровим підписом відповідно до Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему.
- ▶ У разі подання представником до суду заяви, скарги, клопотання він додає довіреність або інший документ, що посвідчує його повноваження, якщо в справі немає підтвердження такого повноваження на момент подання відповідної заяви, скарги, клопотання (ч.8 ст.62 ЦПК України).
- ▶ До позовної заяви, підписаної представником позивача, додається довіреність чи інший документ, що підтверджує повноваження представника позивача (ч.5 ст.164 ГПК).

Про повноваження потрібно повідомляти правдиво

Стаття 400-1 КК України.

Завідомо неправдиве повідомлення суду про повноваження представляти іншу особу в суді, а так само умисне невнесення адвокатом до ордера відомостей щодо обмежень повноважень, встановлених договором про надання правничої допомоги (штраф до 3000 (трьох тисяч) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арешт на строк до 3 (трьох) місяців).

Справи, що відносяться до юрисдикції загальних судів

- ▶ Суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи, що виникають з цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин, крім справ, розгляд яких здійснюється в порядку іншого судочинства.
- ▶ Суди розглядають у порядку цивільного судочинства також вимоги щодо реєстрації майна та майнових прав, інших реєстраційних дій, якщо такі вимоги є похідними від спору щодо такого майна або майнових прав, якщо цей спір підлягає розгляду в місцевому загальному суді і переданий на його розгляд з такими вимогами.

Цивільне судочинство здійснюється у порядку:

- ▶ наказного провадження;
- ▶ позовного провадження (*загального або спрощеного*);
- ▶ окремого провадження.

Форми цивільного судочинства

Позовне провадження

Загальне

Справи, які через складність або інші обставини недоцільно розглядати у спрощеному позовному провадженні, зокрема:

- що виникають з сімейних відносин, крім спорів про стягнення аліментів та поділ майна подружжя
- щодо спадкування
- щодо приватизації державного итлового фонду
- щодо визнання необґрунтованими активів та їх витребування
- в яких ціна позову перевищує 500 розмірів прожиткового мінімуму
- інші вимоги, об'єднані з вимогами у спорах, вказаних вище
- якщо після прийняття судом до розгляду заяви позивача про збільшення розміру позовних вимог або зміни предмета позову, відповідна справа не може бути розглянута за правилами спрощеного позовного провадження

Критерії визначення форми

- ціна позову
- значення справи для сторін
- спосіб захисту
- категорія та складність справи
- обсяг та характер доказів
- кількість учасників справи
- значний суспільний інтерес до справи
- думка сторін щодо порядку розгляду

Спрощене

Справи, для яких пріоритетною є швидкість судового розгляду:

- визнані судом малозначними
- що виникають з трудових відносин
- будь-які інші, віднесені до юрисдикції суду, за виключенням тих, які мають бути розглянуті в загальному провадженні

Окреме провадження

Справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав

Наказне провадження

Справи, за вимогами про:

- стягнення нарахованої, але не виплаченої суми зарплати та середнього заробітку за час затримки розрахунку
- компенсацію витрат на проведення розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортних засобів боржника
- стягнення заборгованості за оплату ЖК-послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення з урахуванням індексу інфляції та 3% річних, нарахованих заявником на суму заборгованості
- присудження аліментів на дитину в розмірі 30% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, якщо ця вимога не пов'язана із встановленням чи оспорюванням батьківства та необхідністю залучення інших зацікавлених осіб
- повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухвалене на користь невизначеного кола споживачів
- до ЮО або ФОП про стягнення заборгованості за договором, укладеним у письмовій (в т. ч. електронній) формі, якщо сума вимоги не перевищує 100 розмірів прожиткового мінімуму

НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

призначене для розгляду справ за заявами про стягнення грошових сум незначного розміру, щодо яких відсутній спір або про його наявність заявнику невідомо.

Наказне провадження в господарському та цивільному процесі

* Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ:

- про стягнення заборгованості за письмовим договором (якщо заборгованість не перевищує 50 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб) (ГПК, ЦПК)
- про стягнення заробітної плати (ЦПК)
- про стягнення компенсації витрат за проведення розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортних засобів боржника (ЦПК)
- про присудження аліментів (в розмірі 30% прожиткового мінімуму) (ЦПК)
- про повернення вартості товару неналежної якості (ЦПК)

Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу

- ▶ заява про видачу судового наказу розглядається протягом 5 днів з дня надходження, без судового засідання і повідомлення заявника і боржника
- ▶ судовий наказ оскарженню в апеляційному порядку не підлягає
- ▶ може бути скасований за заявою боржника, поданої протягом 15 днів з дня вручення копії судового наказу
- ▶ у разі ненадходження заяви від боржника про скасування судового наказу протягом 5 днів після закінчення строку на її подання судовий наказ набирає законної сили

Новели у наказному провадженні

- ▶ **Особа має право звернутися до суду з вимогами, визначеними у ч.1 ст.161 ЦПК України, в наказному або в спрощеному позовному провадженні на свій вибір.**

УВАГА!

Особливості розгляду заяв про видачу судового наказу

- ▶ Судовий наказ може бути видано за вимогами, вказаними у ч.1 ст.161 ЦПК України (новела п.7)
- ▶ Ухвала про відкриття наказного провадження не постановляється. Заява розглядається протягом 5 днів без судового засідання та повідомлень заявника й боржника
- ▶ Норми щодо залишення без руху, повернення заяви та відмови в її прийнятті відсутні

Підстави для відмови у видачі судового наказу ст.165 ЦПК

Заява подана з порушеннями вимог ст. 163 ЦПК України

Заяву подано особою, яка не має процесуальної дієздатності, не підписано або підписано особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не вказано

Заявлено вимогу, що не вказана у ст.161 ЦПК України

Наявні обставини для відмови у відкритті провадження у справі (ч.1 ст.186 ЦПК України)

Сплив строк позовної давності або строк для пред'явлення позову

Суд раніше відмовляв у видачі С.Н. за п.3-6 ч.1 ст.165 ЦПК України

Із заяви не вбачається виникнення або порушення права грошової вимоги

Порушено правила підсудності

Скасування судового наказу

ч.ч.1, 7, 8 ст.170 ЦПК

- ▶ заява про скасування судового наказу подається протягом 15 днів з дня вручення її копії боржнику
- ▶ якщо така заява подана вчасно та належно оформлена (в іншому випадку заява повертається) суд не пізніше 2 днів постановляє ухвалу про скасування судового наказу та, за клопотанням боржника, вирішує питання про поворот виконання
- ▶ **суд не може відмовити у скасуванні судового наказу!**
- ▶ судовий наказ, виданий відповідно до п.п.4, 5 ч.1 ст.161 ЦПК України, не може бути скасовано, а може бути переглянуто за нововиявленими обставинами

ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

СПРОЩЕНЕ

призначене для розгляду малозначних справ, справ, що виникають з трудових відносин, справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи.

ЗАГАЛЬНЕ

призначене для розгляду справ, які через складність або інші обставини недоцільно розглядати у спрощеному позовному провадженні.

Позовне провадження

Загальне провадження

Пред'явлення позову до суду

≤ 5 днів

- Відкриття провадження
- Вибір форми провадження

- Залишення позовної заяви без руху, надання строку на усунення недоліків
- Повернення позовної заяви
- Відмова у відкритті провадження

Якщо

- справа є малозначною або
- суд задовільняє відповідне клопотання

Спрощене провадження

- залишення позовної заяви без розгляду
- закриття провадження у справі
- закінчення підготовчого провадження та призначення справи до судового розгляду по суті
- з'ясування питання щодо укладення мирової угоди
- уточнення позовних вимог, заперечень проти них
- об'єднання справ і роз'єднання позовних вимог
- вступ у справу третіх осіб, заміна відповідача
- прийняття зустрічного позову
- з'ясування чи надані всі докази, визначення порядку їх дослідження

- призначення експертизи, виклик експертів, свідків
- забезпечення позову, зустрічне забезпечення
- вирішення заяв та клопотань учасників справи
- направлення судових доручень
- врегулювання спору за участі судді за наявності згоди сторін на його проведення
- вирішення питання колегіального розгляду справи
- призначення дати, часу і місця розгляду справи по суті

Критерії визначення форми провадження

- ціна позову
- значення справи для сторін
- спосіб захисту
- категорія та складність справи
- обсяг та характер доказів
- кількість учасників справи
- значний суспільний інтерес до справ
- думка сторін щодо порядку розгляду

* Підготовче провадження може бути продовжене ще на 30 днів

Види та зміст заяв по суті справи

ст.174 ЦПК

- ▶ При розгляді справи судом в порядку позовного провадження учасники справи викладають письмово свої вимоги, заперечення, аргументи, пояснення та міркування щодо предмета спору виключно у заявах по суті справи.
- ▶ Заявами по суті справи є:
 - ❖ позовна заява;
 - ❖ відзив на позовну заяву (відзив);
 - ❖ відповідь на відзив;
 - ❖ заперечення;
 - ❖ пояснення третьої особи щодо позову або відзиву.

Малозначними справами є:

- ▶ справи, у яких ціна позову не перевищує 100 (ста) розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- ▶ справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує 500 (п'ятсот) розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

При вирішенні питання про розгляд справи в порядку спрощеного або загального позовного провадження суд враховує:

- ▶ ціну позову;
- ▶ значення справи для сторін;
- ▶ обраний позивачем спосіб захисту;
- ▶ категорію та складність справи;
- ▶ обсяг та характер доказів у справі, в тому числі чи потрібно у справі призначити експертизу, викликати свідків тощо;
- ▶ кількість сторін та інших учасників справи;
- ▶ чи становить розгляд справи значний суспільний інтерес;
- ▶ думку сторін щодо необхідності розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження.

У порядку спрощеного провадження також можуть розглядатись справи наказного провадження

На вибір сторони

Ч.2 ст.161 ЦПК України:

Особа має право звернутися до суду з вимогами, визначеними у ч.1 цієї статті, в наказному або спрощеному позовному провадженні на свій вибір.

Порядок вирішення питання про розгляд справи у спрощеному провадженні

Без клопотання сторін у С.П. розглядаються справи:

- які обов'язково у С.П.
- які у наказному провадженні

За клопотанням сторін

- в усіх інших випадках
- враховуючи критерії ч.3 ст. 274

Особливості спрощеного позовного провадження

- ▶ протягом розумного строку, але не більше 60 днів з дня відкриття провадження (*ст.275 ЦПК*)
- ▶ вирішується в ухвалі про відкриття провадження (*ст.277 ЦПК*)
- ▶ відзив протягом 15 днів, строк на відповідь, відзив та заперечення встановлюються судом (*ст.278 ЦПК*)
- ▶ підготовче засідання не проводиться, перше засідання не пізніше 30 днів, без повідомлення сторін за наявними доказами, за клопотанням або з ініціативи суду з викликом сторін, судові дебати не проводяться (*ст.279 ЦПК*)

Порядок розгляду справ у спрощеному провадженні

Без виклику сторін

- за відсутністю клопотань про інше (ч.5 ст.279 ЦПК України)
- 60 днів - з дня відкриття провадження (ст.275 ЦПК України)

З викликом сторін

- за ініціативи суду
- за клопотанням сторін
- 1 С.З. - протягом 30 днів (ч.4 ст.279 ЦПК України)

Тільки загальне позовне

провадження

ч.4 ст.274 ЦПК

у спорах:

- ▶ що виникають з сімейних відносин, крім спорів про стягнення аліментів та поділ майна подружжя;
- ▶ щодо спадкування;
- ▶ щодо приватизації державного житлового фонду;
- ▶ щодо визнання необґрунтованими активів та їх витребування відповідно до гл.12 цього розділу;
- ▶ в яких ціна позову перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- ▶ інші вимоги, об'єднані з вимогами у спорах, вказаних у попередніх пунктах.

Наслідок:

- ▶ відмова у розгляді в спрощеному провадженні.
- ▶ перехід на загальне позовне провадження (якщо після прийняття судом до розгляду заяви позивача про збільшення розміру позовних вимог або зміни предмета позову, справа не може бути розглянута за правилами спрощеного позовного провадження).

Умови проведення заочного розгляду справи (ст.280 ЦПК)

- ▶ відповідач належним чином повідомлений про дату, час і місце судового засідання;
- ▶ відповідач не з'явився в судове засідання без поважних причин або без повідомлення причин (якщо у справі кілька відповідачів – у разі неявки усіх);
- ▶ відповідач не подав відзив;
- ▶ позивач не заперечує проти такого вирішення справи.

ОКРЕМЕ ПРОВАДЖЕННЯ

призначене для розгляду справ про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав та інтересів особи або створення умов для здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав.

Суди розглядають справи про оскарження рішень третейських судів, про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів, про оспорювання рішень міжнародного комерційного арбітражу, а також про визнання та надання дозволу на виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу, іноземного суду.

Інстанційна юрисдикція.

Суд першої інстанції

Усі справи, що підлягають вирішенню в порядку цивільного судочинства, розглядаються місцевими загальними судами як судами першої інстанції, крім справ, визначених частинами другою та третьою цієї статті.

Справи щодо оскарження рішень третейських судів, оспорювання рішень міжнародних комерційних арбітражів, про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів - апеляційними судами як судами I інстанції за місцем розгляду справи третейським судом (за місцезнаходженням арбітражу).

Справи щодо визнання та надання дозволу на виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу розглядаються:

- 1) якщо місце арбітражу знаходиться на території України, апеляційними загальними судами за місцезнаходженням арбітражу;
- 2) якщо місце арбітражу знаходиться поза межами України, апеляційним загальним судом, юрисдикція якого поширюється на місто Київ.

Інстанційна юрисдикція.

Суд першої інстанції

ст.23 ЦПК

- ▶ оскарження рішень третейських судів
- ▶ оспорювання рішень міжнародних комерційних арбітражів
- ▶ про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів

справи щодо визнання та надання дозволу на виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу

апеляційними судами як судами I інстанції за місцем розгляду справи третейським судом (за місцезнаходженням арбітражу)

◆ арбітраж на території України - апеляційними загальними судами за місцезнаходженням арбітражу;

◆ якщо поза межами України - апеляційним судом м.Києва

Передача справи з одного суду до іншого

ст.31 ЦПК

- ▶ справа належить до територіальної юрисдикції (підсудності) іншого суду;
- ▶ після задоволення відводів (самовідводів) чи з інших підстав неможливо утворити новий склад суду для розгляду справи;
- ▶ ліквідовано або з визначених законом підстав припинено роботу суду, який розглядав справу

Чи слід передавати апеляційному господарському суду справи щодо інтелектуальної власності/земельні спори?

Відповідь: Ні, в перехідних положеннях немає таких норм. Там, де справа розпочата, там вона має бути і закінчена (позиція ВС).

Суд апеляційної інстанції

- ▶ Апеляційні суди переглядають в апеляційному порядку судові рішення місцевих судів, які знаходяться у межах відповідного апеляційного округу (території, на яку поширюються повноваження відповідного апеляційного суду).
- ▶ Верховний Суд переглядає в апеляційному порядку судові рішення апеляційних судів, ухвалені ними як судами першої інстанції.

Суд касаційної інстанції

Верховний Суд переглядає у касаційному порядку судові рішення, ухвалені судами першої та апеляційної інстанцій.

УНІФІКАЦІЯ

основна ідея змін процесуального законодавства - уніфікація всіх кодексів, процесів та процедур в судах (форми і назви рішень, стадії, строки оскарження) для забезпечення однакових підходів у судах різних юрисдикцій.

Оновлені питання заміни судді

▶ Невирішені судові справи за вмотивованим розпорядженням керівника апарату суду передаються для повторного автоматизованого розподілу справ виключно у разі, коли **суддя не може продовжувати розгляд справи більше 14 днів**, що може перешкодити розгляду справи у строки, встановлені цим Кодексом.

▶ Розгляд заяви про перегляд судового рішення за **нововиявленими** обставинами здійснюється тим самим складом суду, який ухвалив рішення, що переглядається.

- ▶ Зміна складу суду на стадії підготовчого провадження - **розгляд справи починається спочатку.**
- ▶ Зміна складу суду на стадії розгляду справи по суті - **повторно розпочинається розгляд справи по суті**, крім випадку, коли суд ухвалить рішення про повторне проведення підготовчого провадження.
- ▶ Вмотивоване розпорядження керівника апарату суду додається до матеріалів справи
- ▶ Протокол в електронній чи паперовій формі підписується уповноваженими особами апарату суду та **видається (надсилається) заінтересованій особі не пізніше наступного дня** після подання до суду відповідної заяви

Склад суду (одноособовий та колегіальний розгляд справи)

ст. 34 ЦПК

- ▶ Загальне правило - одноособово
- ▶ У випадках, встановлених ЦПК, справи у судах I інстанції розглядаються колегією у складі 1 судді і 2 присяжних

Виняток: справи наказного та спрощеного провадження

- ▶ Колегія призначається лише до закінчення підготовчого засідання
- ▶ За власною ініціативою суду або за клопотанням учасника справи
- ▶ Постановляється ухвала

- ▶ Нововиявлені - в тому ж складі суду (одноособово чи колегіально)

- ▶ Виключні обставини - тільки колегіально (3 і більше)

Відвід (самовідвід)

ПІДСТАВИ:

- ▶ є членом сім'ї або близьким родичем (чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, брат, сестра, дід, баба, внук, внучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, член сім'ї або близький родич цих осіб) сторони або інших учасників судового процесу, або осіб, які надавали стороні або іншим учасникам справи правничу допомогу у цій справі, або іншого судді, який входить до складу суду, що розглядає чи розглядав справу;
- ▶ брав участь у справі як свідок, експерт, спеціаліст, перекладач, представник, адвокат, секретар судового засідання, або надавав стороні чи іншим учасникам справи правничу допомогу в цій чи іншій справі;
- ▶ він прямо чи побічно заінтересований у результаті розгляду справи;
- ▶ було порушено порядок визначення судді для розгляду справи;
- ▶ є інші обставини, які викликають сумнів у неупередженості або об'єктивності судді.

КОМУ:

- ▶ СУДДІ
- ▶ СЕКРЕТАРЮ С/З
- ▶ ЕКСПЕРТУ
- ▶ СПЕЦІАЛІСТУ
- ▶ ПЕРЕКЛАДАЧУ

Цікаво

- ▶ Встановлення обставин, вказаних у пунктах 1-4 частини першої статті 36 цього Кодексу, статті 37 цього Кодексу, звільняє заявника від обов'язку надання інших доказів упередженості судді для цілей відводу (**ч.4 ст.39 ЦПК**).
(Встановлення ким і на підставі чого?)
- ▶ Незгода сторони з процесуальними рішеннями судді, рішення або окрема думка судді в інших справах, висловлена публічно думка судді щодо того чи іншого юридичного питання **не може бути підставою для відводу (ч.4 ст.36 ЦПК)**.

Недопустимість повторної участі судді у справі

- ▶ в судах апеляційної і касаційної інстанції
- ▶ у новому розгляді справи після скасування рішення суду або ухвали про закриття провадження в справі
- ▶ у розгляді заяви про перегляд за нововиявленими обставинами рішення суду у цій справі, якщо рішення було скасовано
- ▶ якщо брав участь у врегулюванні спору у справі за участю судді (як по суті так і в перегляді будь-якого ухваленого в ній судового рішення)
- ▶ у перегляді судового рішення у зв'язку з виключними обставинами за будь-яких умов.

Порядок заявлення відводу (самовідводу)

- ▶ Відвід повинен бути вмотивованим
- ▶ Заявленим протягом 10 днів з дня отримання учасником справи ухвали про відкриття провадження у справі, але не пізніше початку підготовчого засідання або першого судового засідання (с/п)
- ▶ Самовідвід - не пізніше початку підготовчого засідання або першого судового засідання с/п
- ▶ Після спливу вказаного строку лише у виняткових випадках (обставини не могли бути відомі до спливу вказаного строку) але не пізніше 2 днів з дня, коли заявник дізнався про таку підставу.
- ▶ Якщо відвід заявляється повторно з підстав, розглянутих раніше, суд, який розглядає справу, залишає таку заяву без розгляду.

Питання про відвід (самовідвід) вирішується:

- ▶ як до, так і після відкриття провадження у справі.
- ▶ без повідомлення учасників справи
- ▶ за ініціативою суду у с/з з повідомленням учасників справи. Неявка учасників справи - не перешкоджає розгляду.
- ▶ судом, який розглядає справу. Суд задовольняє - якщо обґрунтований.

Якщо вважає його необґрунтованим:

- ▶ вирішує питання про зупинення провадження у справі
- ▶ питання про відвід здійснюється іншим суддею (який не входить до складу колегії по розгляду даної справи), визначеним автоматизованою системою. Такому судді не може бути заявлений відвід.

Самовідвід судді вирішується в нарадчій кімнаті ухвалою суду, що розглядає справу. За результатами вирішення заяви про відвід суд постановляє ухвалу.

Питання про відвід (самовідвід) вирішується:

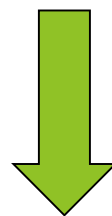
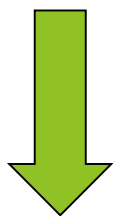
- ▶ Якщо суддів вже не вистачає - справа для вирішення питання про відвід передається до суду відповідної інстанції, найбільш територіально наближеного до цього суду.
- ▶ Якщо на час подання заяви про відвід судді у суді здійснюють правосуддя менше трьох суддів, вирішення питання про відвід здійснюється в нарадчій кімнаті суддею, який розглядає справу чи вчиняє іншу процесуальну дію, про що виноситься ухвала.
- ▶ Відвід с/з, експерту, спеціалісту, перекладачу - складом суду, що розглядає справу; суд заслуховує особу, якій заявлено відвід, якщо вона бажає надати пояснення, а також думку учасників справи. Неявка особи, якій заявлено відвід - не перешкоджає розгляду.

Права, обов'язки та відповідальність учасників справи

Позивач, відповідач
та треті особи

Раніше - особи, що беруть
участь у справі,
зараз - учасники справи

УЧАСНИКИ СПРАВИ

ПОЗОВНЕ

- сторони
- треті особи

НАКАЗНЕ

- заявник
- боржник

ОКРЕМЕ

- заявник
- заінтересовані особи

Як повідомляти учасників справи, місце перебування або місцезнаходження яких невідоме, до початку функціонування системи (ч.ч.11, 12 ст.128 ЦПК)? Чи можна це зробити через оголошення у пресі до початку функціонування Єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС)?

Відповідь:

Не можна викликати особу, місце проживання або місцезнаходження якої невідоме через оголошення в пресі, як це було за старим ЦПК. Єдина можливість виклику такої особи - через оголошення на офіційному веб-сайті судової влади України (до початку функціонування ЄСІТС)

Як встановити, що неявка позивача перешкоджає розгляду справи відповідно до п.3 ч.1 ст.257 ЦПК (залишення позову без розгляду)?

Відповідь: Якщо є заява про розгляд спору за відсутності позивача, то немає перешкод для розгляду справи. Якщо позивач “не потрібний” для надання яких-небудь додаткових пояснень у справі, то його неявка в судове засідання не перешкоджає розгляду справи по суті.

Чи може суд з власної ініціативи залучати до участі третю особу, що не заявляє самотійних вимог, в контексті ч.3 ст.53, ч.1 ст.53, ч.3 ст.187 ЦПК?

Відповідь: Так, зобов'язаний, якщо вбачає таку необхідність.

МАЮТЬ ПРАВО:

ст.43 ЦПК

- ▶ ознайомлюватися з матеріалами справи, робити з них витяги, копії, одержувати копії судових рішень;
- ▶ подавати докази; брати участь у судових засіданнях, якщо інше не визначено законом; брати участь у дослідженні доказів; ставити питання іншим учасникам справи, а також свідкам, експертам, спеціалістам;
- ▶ подавати заяви та клопотання, надавати пояснення суду, наводити свої доводи, міркування щодо питань, які виникають під час судового розгляду, і заперечення проти заяв, клопотань, доводів і міркувань інших осіб;
- ▶ 4) ознайомлюватися з протоколом судового засідання, записом фіксування судового засідання технічними засобами, робити з них копії, подавати письмові зауваження з приводу їх неправильності чи неповноти;
- ▶ 5) оскаржувати судові рішення у визначених законом випадках;
- ▶ 6) користуватися іншими визначеними законом процесуальними правами.

ЗОБОВ'ЯЗАНІ

ст.43 ЦПК

- виявляти повагу до суду та до інших учасників судового процесу;
- *сприяти своєчасному, всебічному, повному та об'єктивному встановленню всіх обставин справи;*
- з'являтися в судові засідання за викликом суду, якщо їх явка визнана судом обов'язковою;
- подавати усі наявні у них докази в порядку та строки, встановлені законом або судом, не приховувати докази;
- *надавати суду повні і достовірні пояснення з питань, які ставляться судом, а також учасниками справи в судовому засіданні;*
- виконувати процесуальні дії у встановлені законом або судом строки;
- виконувати інші процесуальні обов'язки, визначені законом або судом.

Сторони користуються
рівними процесуальними
правами.

*лише сторони
(позивач і
відповідач) мають
право укласти
мирову угоду **на
будь-якій стадії
судового процесу**
(ч.7 ст.49 ЦПК).*

Ст.44 ч.1 ЦПК

Учасники судового процесу та їхні представники повинні добросовісно користуватися процесуальними правами; зловживання процесуальними правами не допускається.

Відповідальність за порушення обов'язків

- У випадку невиконання учасником справи його обов'язків суд застосовує до такого учасника справи заходи процесуального примусу.
- За введення суду в оману щодо фактичних обставин справи винні особи несуть відповідальність, встановлену законом (ст.384 КК України: «Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу»).

Заходи процесуального примусу (ст.144)

- **попередження** (до учасників судового процесу та інших осіб присутніх в с/з)
- **видалення із залу судового засідання** (до учасників суд.процесу та інш., за повторне вчинення дій)
- **тимчасове вилучення доказів для дослідження судом** (вилучаються державним виконавцем, ухвала є виконавчим документом)
- **привід**
- **штраф** (ухвала є виконавчим документом, підлягає оскарженню і може бути стягнутий як з учасника справи так і з його представника)

**Якщо подання скарги,
заяви, клопотання
визнається
зловживанням
процесуальними
правами,**

- залишити без розгляду
- повернути скаргу, заяву,
клопотання

ШТРАФ

Зловживання процесуальними правами

Дії, які суперечать завданню судочинства:

Подання **завідомо безпідставного позову**, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер

Необґрунтоване або **штучне об'єднання позовних вимог** з метою зміни підсудності справи

Безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення:

- подання скарги на судові рішення, яке не підлягає оскарженню, не є чинним або дія якого вичерпана
- подання клопотання для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин

- заявлення завідомо безпідставного відводу або повторного відводу з тих самих підстав тощо

Маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями:

- подання декількох позовів до одного й того ж відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих (або аналогічних) підстав

Укладення мирової угоди, спрямованої на шкоду правам третіх осіб

Умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі

У випадку зловживання суд може застосувати до учасника процесу

Оплата судових витрат

Суд має право покласти на сторону судові витрати повністю або частково — незалежно від результатів вирішення спору

Забезпечення витрат на професійну правничу допомогу

Якщо позов має ознаки завідомо безпідставного або інші ознаки зловживання, суд має право зобов'язати позивача внести на депозитний рахунок суду суму для відшкодування майбутніх витрат відповідача на професійну правничу допомогу та інших витрат

Залишення заяви без розгляду

Суд має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання у разі визнання подання скарги, заяви, клопотання зловживанням процесуальними правами

Окрема ухвала

У випадку зловживання процесуальними правами адвокатом або прокурором суд направляє окрему ухвалу органу, до повноважень якого належить притягнення їх до дисциплінарної відповідальності

Штраф (розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб) у випадках

У цивільному та адміністративному процесах

0,5-5 перший випадок зловживання процесуальними правами

1-10 повторного чи неодноразового зловживання процесуальними правами

У господарському процесі

2-20 перший випадок зловживання процесуальними правами

10-100 повторного чи неодноразового зловживання процесуальними правами

- Суд може стягнути штраф як з учасника справи, так і з його представника

- Суд може скасувати постановлену ним ухвалу про стягнення штрафу, якщо особа, щодо якої її постановлено, виправила допущене порушення та (або) надала докази поважності причин невиконання відповідних вимог суду чи своїх процесуальних обов'язків

Стаття 175. Позовна заява

ч. 3. Позовна заява повинна містити:

...

10) підтвердження позивача про те, що ним не подано іншого позову (позовів) до цього ж відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав.

Яким чином позивач має довести, що ним не подано іншого позову до суду (п. 10 ч. 3 ст. 175 ЦПК)?

Відповідь:

Позивач не повинен доводити, а він повинен підтвердити, що ним не подано іншого позову (зазначити в своїй позовній заяві). Більше того, незазначення цього є підставою для застосування наслідків як при зловживанні процесуальними правами.

ДОКАЗИ

ст.76 ЦПК

- ▶ ПИСЬМОВІ
- ▶ речові
- ▶ електронні
- ▶ висновки експерта
- ▶ показання свідків

Докази, що не були предметом дослідження в судовому засіданні, не можуть бути покладені судом в основу ухваленого судового рішення.

ДОКАЗИ

НАЛЕЖНІСТЬ

- Належними є докази, які містять інформацію щодо предмета доказування (ст.77 ЦПК)

ДОПУСТИМІСТЬ

- Суд не бере до уваги докази, що одержані з порушенням порядку, встановленого законом (ст.78 ЦПК).

ДОСТОВІРНІСТЬ

- Достовірними є докази, на підставі яких можна встановити дійсні обставини справи (ст.79 ЦПК)

ДОСТАТНІСТЬ

- Достатніми є докази, які у своїй сукупності дають змогу дійти висновку про наявність або відсутність обставин справи, які входять до предмета доказування (ст.80 ЦПК).

ДОКАЗИ

- ▶ докази поза строком, встановленим судом, не приймаються
- ▶ копії доказів надсилаються всім учасникам процесу стороною, яка їх подає
- ▶ учасник справи має право подати до суду висновок експерта, складений на його замовлення

Підстави звільнення від доказування, закріплені у ст.82 ЦПК

Обставини, що є підставою для звільнення від доказування:

- які, визнаються учасниками справи ;**
- визнані судом загальновідомими;**
- встановлені рішенням суду у господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало законної сили;**
- вирок суду в кримінальному провадженні, ухвала про звільнення особи від кримін.відповідальності або постанова суду у справі про адмін.правопорушення (лише в питанні, чи мали місце ці дії(бездіяльність) та чи вчинені вони цією особою).**

Висновок експерта

Висновок експерта може бути підготовлений на замовлення учасника справи або на підставі ухвали суду про призначення експертизи (ч.3 ст.102 ЦПК).

Не є доказом
(має консультативний
характер)

ВИСНОВОК експерта в галузі права

- щодо аналогії закону/права
- щодо змісту іноземного права

Нове про докази

- ▶ Стаття 85. Огляд доказів за їх місцезнаходженням (Письмові, речові та електронні докази, які не можна доставити до суду, оглядаються за їх місцезнаходженням...)
- ▶ Стаття 86. Огляд речових доказів, що швидко псуються.
- ▶ Стаття 87. Судові доручення щодо збирання доказів.
- ▶ Стаття 88. Виконання судових доручень щодо збирання доказів (Ухвала про судове доручення невідкладно виконується судом, якому вона адресована, за правилами цього Кодексу, які встановлюють порядок вчинення відповідних процесуальних дій)
- ▶ Стаття 89. Оцінка доказів (4.3. Суд надає оцінку як зібраним у справі доказам в цілому, так і кожному доказу (групі однотипних доказів), який міститься у справі, мотивує відхилення або врахування кожного доказу (групи доказів).

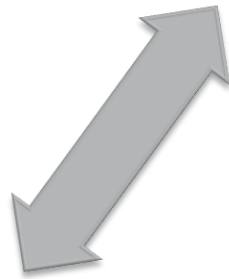
Забезпечення доказів

(ст.ст.116-119 ЦПК) -

це оперативне закріплення у встановленому цивільним процесуальним законом порядку відомостей про факти, яке вчиняється суддею з метою використання їх як доказів при розгляді та вирішенні цивільних справ у суді.

Докази
забезпечуються

За заявою особи,
яка може набути
статус позивача

За заявою
учасника справи

Якщо є підстави
припускати,
що засіб
доказування
може бути
втрачений

Підстави забезпечення доказів

Якщо збирання
або подання
відповідних
доказів стане
згодом
неможливим
чи утрудненим

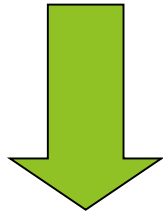

Вимоги до заяви про забезпечення доказів

ст.117 ЦПК

- ▶ найменування суду
- ▶ повне найменування або ім'я заявника, його місцезнаходження, поштові індекси, ідентифікаційний код юридичної особи в реєстрі, реєстраційний номер облікової картки платника податків або номер і серія паспорта для фізичних осіб, номери засобів зв'язку та адресу електронної пошти;
- ▶ повне найменування або ім'я іншої сторони, а також якщо відомі відомості, що її ідентифікують;
- ▶ докази, забезпечення яких є необхідним, а також обставини, для доказування яких вони необхідні;
- ▶ обґрунтування необхідності забезпечення доказів;
- ▶ спосіб, у який заявник просить суд забезпечити докази, у разі необхідності - особу, у якої знаходяться докази;
- ▶ перелік документів, що додаються до заяви.

***Наслідки недотримання
вимог до заяви***

Повернення заяви

Особливості розгляду заяв про забезпечення доказів

- ▶ забезпечення доказів за заявою міжнародного комерційного арбітражу, третейського суду або за заявою сторони у таких справах є виключною компетенцією апеляційних судів
- ▶ суд при розгляді заяви може зобов'язати заявника надати забезпечення відшкодування збитків

Судові витрати

Стаття 133. Види судових витрат

1. Судові витрати складаються з судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи.

2. Розмір судового збору, порядок його сплати, повернення і звільнення від сплати встановлюються законом.

3. До витрат, пов'язаних з розглядом справи, належать витрати:

1) на професійну правничу допомогу;

2) пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертизи;

3) пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів;

4) пов'язані з вчиненням інших процесуальних дій, необхідних для розгляду справи або підготовки до її розгляду.

ОСНОВНІ НОВЕЛИ

- ✓ *Попереднє визначення суми судових витрат*
- ✓ *Забезпечення та попередня оплата судових витрат*
- ✓ *Скасування граничного розміру витрат на професійну правову допомогу*
- ✓ *Запровадження дискреції суду при визначенні розміру та розподілі судових витрат*

Види, склад та розмір судових витрат

Хто сплачує

Склад витрат

Розмір визначається

Судовий збір

Позивач (заявник, скаржник)

Витрати на професійну правничу допомогу

Сторони, крім випадків надання правничої допомоги за рахунок держави

Витрати сторін, що пов'язані з явкою до суду

Сторони

Витрати, пов'язані із залученням (викликом) свідків, експертів, спеціалістів, перекладачів, проведенням експертиз

Особа або суд*

Суд має право накласти арешт на грошові кошти чи майно сторони в межах сум, присуджених до стягнення

У справах окремого провадження: якщо виклик свідків, призначення експертизи, залучення спеціалістів здійснюються за ініціативою суду, витрати відшкодовуються за рахунок Держбюджету

Витрати, пов'язані з вилученням доказів, проведенням огляду доказів за місцем їх знаходження, забезпеченням доказів та вчиненням інших дій, необхідних для розгляду справи

Сторони*

Витрати на правничу допомогу адвоката, в т. ч. гонорар адвоката за представництво в суді, підготовку справи до розгляду, збір доказів тощо, вартість послуг помічника адвоката

Сума, що підлягає сплаті в порядку компенсації витрат адвоката, необхідних для надання правничої допомоги

Витрати на переїзд до іншого населеного пункту сторін та їх представників, а також наймання житла

За втрачений заробіток

Компенсація сторони

За відрив від звичайних занять

Витрати свідка, пов'язані з переїздом до іншого населеного пункту

За втрачений заробіток

Компенсація сторони

За відрив від звичайних занять

Винагорода експерту, спеціалісту чи перекладачу за виконану роботу

Компенсація витрат особи, пов'язаних із наданням на вимогу суду доказів

Витрати, пов'язані з проведенням огляду або забезпечення доказів та вчиненням інших дій, пов'язаних з розглядом справи чи підготовкою до її розгляду

Законом України "Про судовий збір"

Згідно з умовами договору про надання правничої допомоги та на підставі відповідних доказів щодо обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості

Згідно з умовами договору про надання правничої допомоги на підставі відповідних доказів, які підтверджують здійснення відповідних витрат

Згідно з наданими доказами здійснення відповідних витрат

Пропорційно від розміру середньомісячного заробітку

Пропорційно від розміру МЗП

Згідно з поданими доказами

Пропорційно від розміру середньомісячного заробітку

Пропорційно від розміру МЗП

Розмір витрат на підготовку експертного висновку на замовлення сторони, проведення експертизи, залучення спеціаліста, оплати робіт перекладача встановлюється судом на підставі договорів, рахунків та інших доказів.

Розмір компенсації визначає суд на підставі поданих особою доказів здійснення відповідних витрат

Встановлюється судом на підставі договорів, рахунків та інших доказів

При визначенні розміру судових витрат, що підлягають розподілу суд враховує:

- Складність справи та виконаних адвокатом робіт
- Час, витрачений адвокатом
- Обсяг послуг та робіт
- Ціну позову та (або) значення справи для сторони, в т. ч. вплив вирішення справи на репутацію сторони або публічним інтересом до справи

Граничний розмір компенсації витрат встановлюється КМУ

При визначенні розміру судових витрат, що підлягають розподілу суд враховує:

- Складність роботи
- Обсяг та час, витрачений на виконання роботи

Граничний розмір компенсації витрат встановлюється КМУ

*Якщо сума витрат повністю не була оплачена учасниками справи, суд стягує ці суми зі сторони, визначеної судом відповідно до правил про розподіл судових витрат

Попереднє визначення суми судових витрат

Сторони надають попередній розрахунок суми судових витрат

Позовна заява повинна містити попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат, які позивач поніс та очікує понести в зв'язку із розглядом справи

Відзив повинен містити:

- заперечення у разі наявності щодо заявленого позивачем розміру судових витрат
- попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат, які відповідач поніс і які очікує понести в зв'язку із розглядом справи

Суд може попередньо визначити суму судових витрат (крім витрат на професійну правничу допомогу), пов'язаних з розглядом справи або певною процесуальною дією. Це не обмежує суд при остаточному визначенні суми судових витрат за результатами розгляду справи

У разі неподання стороною попереднього розрахунку суми судових витрат, суд може відмовити їй у відшкодуванні, за винятком сплаченого судового збору

Попередній розрахунок розміру судових витрат не обмежує сторону у доведенні іншої фактичної суми судових витрат, які підлягають розподілу між сторонами

Забезпечення та попередня оплата судових витрат

Попередня оплата судових витрат

Забезпечення судових витрат

- Суд може зобов'язати учасника справи, який заявив клопотання про виклик свідка, призначення експертизи, залучення спеціаліста, перекладача, забезпечення, витребування або огляд доказів за їх місцезнаходженням, попередньо (авансом) оплатити витрати, пов'язані з відповідною процесуальною дією
- Якщо клопотання заявили декілька учасників справи, необхідну грошову суму авансом у рівних частках сплачують відповідні учасники справи, а у випадках, коли відповідна процесуальна дія здійснюється з ініціативи суду, – сторони в рівних частках
- Суд може зобов'язати сторони внести на депозитний рахунок суду попередньо визначену суму судових витрат, пов'язаних з розглядом справи або певною процесуальною дією, про що постановляє ухвалу (забезпечення судових витрат)
- Як захід забезпечення судових витрат суд за клопотанням відповідача може зобов'язати позивача внести на депозитний рахунок суду грошову суму для забезпечення можливого відшкодування майбутніх витрат відповідача на професійну правничу допомогу та інших витрат (забезпечення витрат на професійну правничу допомогу)

Відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати (цивільний, адміністративний процеси)

Ураховуючи майновий стан сторони, суд може своєю ухвалою за її клопотанням відстрочити або розстрочити сплату судового збору на певний строк, але не довше ніж до ухвалення судового рішення у справі, зменшити розмір судових витрат або звільнити від їх оплати, якщо:

розмір судового збору перевищує 5% розміру річного доходу позивача – фізичної особи за попередній календарний рік

предметом позову є захист соціальних, трудових, сімейних, житлових прав, відшкодування шкоди здоров'ю

позивачами є:

- військовослужбовці
- батьки при наявності дитини віком до чотирнадцяти років або дитини-інваліда, якщо інший з батьків ухиляється від сплати аліментів
- одинокі матері (батьки) при наявності дитини віком до 14 р. або дитини-інваліда
- члени малозабезпеченої чи багатодітної сім'ї
- особа, яка діє в інтересах малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена

Судова реформа

ПОПЕРЕДНЄ ВИЗНАЧЕННЯ СУМИ СУДОВИХ ВИТРАТ

- попередній (орієнтовний) розрахунок подається разом з першою заявою по суті
- НЕподання відмова у відшкодуванні витрат, крім судового збору
- суд може попередньо визначити суму судових витрат
- ухвала може бути оскаржена

Розподіл судових витрат між сторонами

* Стягуються виключно судові витрати, пов'язані із залученням свідків та проведенням експертиз

** Не підлягають розподілу судові витрати СВП на правничу допомогу адвокату та оплату судового збору

Якщо звільнено від оплати судових витрат

Витрати компенсує

сторону, на користь якої ухвалено рішення

друга сторона пропорційно до задоволеної/відхиленої частини вимог. Інша частина – за рахунок держави

обидві сторони

позивача, позов якого залишено без задоволення/без розгляду/закрито провадження у справі

держави

Якщо сума витрат, заявлена до відшкодування

Суд може

суттєво перевищує суму, заявлену в попередньому розрахунку

відмовити стороні, на користь якої ухвалено рішення, у відшкодуванні судових витрат **в частині такого перевищення**

є неспівмірно нижчою від суми, заявленої в попередньому розрахунку

може відмовити стороні, на користь якої ухвалено рішення, у відшкодуванні судових витрат (крім судового збору) **повністю або частково**

При розподілі судових витрат суд враховує:

- чи пов'язані ці витрати з розглядом справи
- чи є розмір таких витрат обґрунтованим та пропорційним до предмета спору, з урахуванням ціни позову, значення справи для сторін, в т. ч. чи міг результат її вирішення вплинути на репутацію сторони або чи викликала справа публічний інтерес
- поведінку сторони під час розгляду справи, що призвела до затягування розгляду справи, зокрема, подання стороною явно необґрунтованих заяв і клопотань, безпідставне твердження або заперечення стороною певних обставин, які мають значення для справи, безпідставне завищення позивачем позовних вимог тощо
- дії сторони щодо досудового вирішення спору та щодо врегулювання спору мирним шляхом під час розгляду справи, стадії розгляду справи на якій такі дії вчинилися

Судові витрати **третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору**, стягуються на її користь з сторони, залежно від того заперечувала чи підтримувала така особа заявлені позовні вимоги.

Якщо суд апеляційної чи касаційної інстанції, не передаючи справи на новий розгляд, змінює рішення або ухвалює нове, цей суд відповідно змінює розподіл судових витрат

У випадку зловживання стороною чи її представником процесуальними правами, або якщо спір виник внаслідок неправильних дій сторони, суд має право покласти на таку сторону судові витрати повністю або частково незалежно від результатів вирішення спору

В адміністративному процесі

Розподіл витрат у разі визнання позову, закриття провадження або залишення позову без розгляду

- У разі укладення мирової угоди до ухвалення рішення суду, відмови від позову або визнання позову до початку розгляду справи по суті, **позивачу повертається 50% судового збору за подання позову**
- У разі укладення мирової угоди, відмови від позову, визнання позову на стадії апеляційного чи касаційного перегляду рішення **скаржнику повертається 50% судового збору за подання апеляційної чи касаційної скарги**
- У разі відмови позивача від позову понесені ним витрати відповідачем не відшкодовуються, а витрати відповідача за його заявою стягуються з позивача
- У разі закриття провадження у справі або залишення позову без розгляду відповідач має право заявити вимоги про компенсацію здійснених ним витрат, пов'язаних з розглядом справи, внаслідок необґрунтованих дій позивача

Питання про судові витрати може бути вирішене після ухвалення рішення по суті позовних вимог. Для вирішення цього питання суд призначає судове засідання, яке проводиться не пізніше

15 днів після ухвалення рішення по суті позовних вимог.

За результатами розгляду заяви суд ухвалює додаткове рішення

ВИТРАТИ НА ПРОФЕСІЙНУ ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ

оплата послуг адвоката та його помічника

Граничний розмір відсутній, АЛЕ має бути співмірним з:

- ✓ складністю справи та наданих послуг;
- ✓ витратами часу адвоката;
- ✓ обсягом наданих послуг;
- ✓ ціною позову та важливістю справи для сторони.

ВАЖЛИВО: Суд може зменшити за **ОБГРУНТОВАНИМ** клопотанням іншої сторони.

ВІДХІД ВІД ПРОПОРЦІЙНОСТІ ПРИ РОЗПОДІЛІ СУДОВИХ ВИТРАТ

- заявлена до відшкодування сума істотно перевищує заявлену у попередньому розрахунку
- заявлена до відшкодування сума неспівмірно менша заявленої у попередньому розрахунку
- сторона зловживала процесуальними правами
- спір виник внаслідок неправильних дій сторони

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОДІЛУ СУДОВИХ ВИТРАТ

- Зарахування зустрічних вимог сторін в частині відшкодування судових витрат
- Накладення арешту в межах стягнутих витрат
- Відкладення вирішення питання про розподіл судових витрат в окремих випадках

Проблемні питання щодо судових витрат

- Сплата судового збору за подання заяви про скасування судового наказу (ст.ст. 3, 4 ЗУ «Про судовий збір»)
- Стягнення з відповідача на користь держави судового збору при задоволенні позову позивача, звільненого від сплати судового збору (ч.ч. 1, 3, 6 ЦПК)
- Залишення без руху позовної заяви, якщо судовий збір не зарахований до спеціального фонду державного бюджету (ч. 9 ст. 185 ЦПК)

Врегулювання спору за участю судді

- ▶ проводиться за згодою **сторін** до початку розгляду справи по суті
- ▶ протягом розумного строку, але **не більше 30 днів** з дня постановлення ухвали про його проведення.
- ▶ продовженню не підлягає.
- ▶ **не допускається у випадку вступу у справу третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору.**
- ▶ про проведення - постановляється ухвала, якою одночасно зупиняється провадження у справі.
- ▶ повторне проведення врегулювання спору за участю судді не допускається.

Порядок проведення врегулювання спору за участю судді

- ▶ проводиться суддею-доповідачем одноособово незалежно від складу
- ▶ у формі спільних та (або) закритих нарад
 - спільні - за участю всіх сторін, їх представників та судді
 - закриті - за ініціативою судді з кожною зі сторін окремо
- ▶ на початку проведення - суддя роз'яснює сторонам мету, порядок проведення врегулювання спору за участю судді, права та обов'язки сторін.
- ▶ під час проведення - суддя з'ясовує підстави та предмет позову, підстави заперечень, роз'яснює сторонам предмет доказування щодо категорії спору, який розглядається, пропонує сторонам надати пропозиції щодо шляхів мирного врегулювання спору та здійснює інші дії, спрямовані на мирне врегулювання сторонами спору.

Порядок проведення врегулювання спору за участю судді

- ▶ суддя може запропонувати сторонам можливий шлях мирного врегулювання спору
- ▶ під час закритих нарад суддя має право звертати увагу сторони на судову практику в аналогічних спорах, пропонувати можливі шляхи мирного врегулювання спору
- ▶ заборонено надавати сторонам юридичні поради та рекомендації, надавати оцінку доказів у справі
- ▶ інформація, отримана будь-якою із сторін, а також суддею під час проведення врегулювання спору, є конфіденційною
- ▶ протокол не ведеться та не здійснюється фіксування технічними засобами
- ▶ забороняється використовувати портативні аудіотехнічні пристрої, а також здійснювати фото- і кінозйомку, відео-, звукозапис.

Припинення врегулювання

ст.204 ЦПК

- ▶ у разі подання стороною заяви про припинення врегулювання спору за участю судді;
- ▶ у разі закінчення строку врегулювання спору за участю судді;
- ▶ за ініціативою судді у разі затягування врегулювання спору будь-якою із сторін;
- ▶ у разі укладення сторонами мирової угоди та звернення до суду із заявою про її затвердження або звернення позивача до суду із заявою про залишення позовної заяви без розгляду, або в разі відмови позивача від позову чи визнання позову відповідачем.

Припинення врегулювання

ст.204 ЦПК

Про припинення врегулювання спору за участю судді постановляється ухвала, яка оскарженню не підлягає. Одночасно суддя вирішує питання про поновлення провадження у справі.

Суддя постановляє ухвалу не пізніше наступного робочого дня після надходження відповідної заяви сторони або не пізніше наступного дня з дня закінчення строку врегулювання спору за участю судді.

Справа передається на розгляд іншому судді.

Види заходів процесуального примусу

ст.144 ЦПК

Заходами процесуального примусу є:

- 1) попередження;
- 2) видалення із залу судового засідання;
- 3) тимчасове вилучення доказів для дослідження судом;
- 4) привід;
- 5) **штраф**.

Застосування до особи заходів процесуального примусу не звільняє її від виконання обов'язків, встановлених цим Кодексом.

- **Від 0,3 до 3-х розмірів прожиткового мінімуму:**

- невиконання процесуальних обов'язків
- зловживання процесуальними правами
- неподання витребуваних судом доказів без поважних причин
- невиконання ухвали про забезпечення позову або доказів
- ненадання копії відзиву на позов та інші документи у встановлений судом строк
- порушення заборони використовувати аудіо-, відеотехніку, тощо під час врегулювання спору за участю судді (ч.9 ст. 203 ЦПК України)

- **Від 1-го до 10-ти розмірів прожиткового мінімуму:**

- за наявності ознак повторного, систематичного або триваючого порушення

Ухвала про накладення штрафу

- ▶ оскаржується лише в апеляційному порядку до суду вищої інстанції; ухвала ВС оскарженню не підлягає;
- ▶ оскарження не перешкоджає розгляду справи;
- ▶ є виконавчим документом;
- ▶ стягувачем є ДСА України;
- ▶ може бути скасована судом, який її постановив, якщо особа, стосовно якої її постановлено, виправила допущене порушення та (або) надала докази поважності причин невиконання відповідних вимог суду чи своїх процесуальних обов'язків.

Фіксування судового засідання технічними засобами ст.247 ЦПК

- ▶ за допомогою відео- та (або) звуко-записувального технічного засобу в порядку, передбаченому Положенням про ЄСІТС;
- ▶ учасники процесу проти відео тільки звукозапис;
- ▶ фіксування здійснює секретар с/з;
- ▶ неявка всіх фіксування не здійснюється.

Повернення поняття протокол судового засідання.

СТРОКИ:

- ▶ **5 днів** - для відкриття/відмови у відкритті / без руху
- ▶ **60 днів** - підготовче провадження (підготовче засідання), може бути продовжено до **30 днів**
- ▶ **30 днів** - судовий розгляд
- ▶ **до 60 днів** з відкриття - спрощене провадження

Судові рішення у підготовчому засіданні

- залишення позовної заяви без розгляду
- закриття провадження у справі
- закінчення підготовчого засідання та призначення справи до судового розгляду по суті
- можливість ухвалити рішення суду у разі визнання позову відповідачем

Судові рішення

- ▶ ухвали;
- ▶ рішення;
- ▶ постанови;
- ▶ судові накази;
- ▶ окрема ухвала.

Назви судових рішень в усіх кодексах (ЦПК, ГПК та КАС) уніфіковано.

Судові рішення

- ▶ **Процедурні питання, пов'язані з рухом справи в суді I інстанції, клопотання та заяви осіб, які беруть участь у справі, питання про відкладення розгляду справи, оголошення перерви, зупинення або закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду, а також в інших випадках, передбачених ЦПК, вирішуються судом шляхом постановлення ухвал.**
- ▶ **Якщо в одному провадженні об'єднані кілька взаємопов'язаних самотійних вимог, суд може ухвалити по будь-якій вимозі часткове рішення та продовжити провадження в частині невирішених вимог. Якщо за вимогами, об'єднаними в одне провадження, відповідачем є одна особа, ухвалення часткового рішення не допускається у разі обґрунтованих заперечень з боку відповідача.**
- ▶ **Суд може вирішити питання розподілу судових витрат у додатковому рішенні після ухвалення рішення за рез-ми розгляду справи по суті.**
- ▶ **У виняткових випадках залежно від складності справи складання повного рішення (постанови) суду може бути відкладено на строк не більш як 10 днів, спрощене провадження – 5 днів з дня закінчення розгляду справи.**
- ▶ **Складання повного тексту ухвали залежно від складності справи може бути відкладено на строк не більш як 5 днів з дня оголошення вступної та резолютивної частин ухвали.**

Чи є коректним посилання на правові позиції ВСУ і постанови Пленумів ВСУ і ВССУ, оскільки в ЦПК такої норми немає?

Відповідь: Суди можуть користуватися правовими позиціями Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів, але ці позиції не є для них обов'язковими. Головне, щоб правова позиція суду тепер була виписана правильно, а саме посилання не є важливим.

В яких випадках суд може закрити провадження у справі через відсутність предмету спору (за п.2 ч.1 ст.255 ЦПК)?

Відповідь: Ця норма є новелою. Суд може закрити провадження у справі через відсутність предмету спору у випадку, наприклад, віндикації (витребування майна з чужого незаконного володіння), якщо таке майно фактично відсутнє.

Апеляційний перегляд справи

Розгляд за правилами спрощеного позовного провадження

Встановлення та перевірка фактичних обставин

Нові докази у виключних випадках

Письмове провадження без судового засідання у визначених випадках

Суд апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги має право:

- Залишити судове рішення без змін, а скаргу – без задоволення
- Скасувати судове рішення і ухвалити нове рішення або змінити рішення
- Визнати нечинним судове рішення суду першої інстанції і закрити провадження у справі
- Скасувати судове рішення і закрити провадження у справі або залишити позовну заяву без розгляду
- Скасувати судове рішення і направити справу для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю
- Скасувати ухвалу, що перешкоджає подальшому провадженню у справі, і направити справу для продовження розгляду до суду першої інстанції
- Скасувати свою постанову і прийняти одне з рішень, зазначених в пунктах 1-6 вище

* для цивільного та адміністративного процесів

Строк на апеляційне оскарження

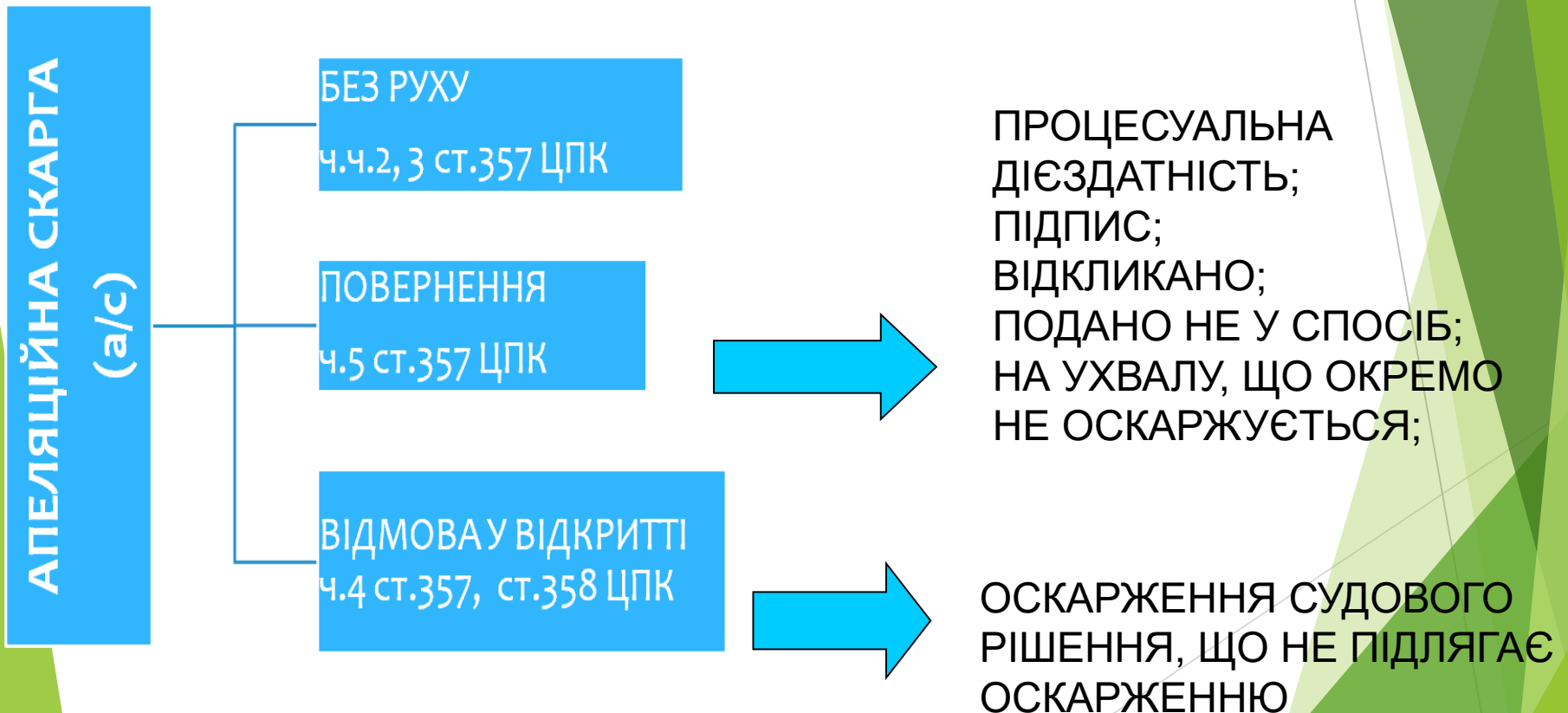
- ▶ Апеляційна скарга на рішення суду подається протягом 30 днів, а на ухвалу суду - протягом 15 днів з дня його (її) проголошення.
- ▶ Учасник справи, якому повне рішення або ухвала суду не були вручені у день його (її) проголошення або складення, має право на поновлення пропущеного строку на апеляційне оскарження:
 - 1) на 15 днів з рішення суду, якщо апеляційна скарга подана протягом 30 днів з дня вручення йому повного рішення суду;
 - 2) на ухвали суду - якщо апеляційна скарга подана протягом дня вручення йому відповідної ухвали суду.

Апеляційна скарга подається безпосередньо до суду апеляційної інстанції

Апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції має бути розглянута протягом 60 днів із дня постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження, а апеляційна скарга на ухвалу суду першої інстанції - протягом 30 днів з дня постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження.

У виняткових випадках за клопотанням сторони з урахуванням особливостей розгляду справи суд апеляційної інстанції може продовжити строк розгляду справи, але не більш як на 15 днів, про що постановляє відповідну ухвалу.

ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ВІДКРИТТЯ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

СТРОКИ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Розгляд - 60 днів з дня постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження

ст.371 ЦПК

ПОВЕРНЕННЯ – 5 днів з дня надходження або з дня закінчення строку на усунення недоліків

ч.2, ч.5 ст.357 ЦПК

ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ – не пізніше 5 днів з дня надходження а/с або заяви про усунення недоліків

ч.ч. 2, 3 ст.357 ЦПК

ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ – не пізніше 5 днів з дня надходження а/с або з дня закінчення строку на усунення недоліків

ч.4 ст.357, ст.3ст.358 ЦПК

БЕЗ РУХУ – 5 днів з дня надходження а/с

ст.359 ЦПК

ст.367 ЦПК

МЕЖІ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ АПЕЛЯЦІЙНИМ СУДОМ

Законність та
обґрунтованість
в межах доводів
та вимог а/с

Нові докази
приймаються –
за умови
неможливості
їх подання
через
об'єктивні
причини

Вимоги і
підстави
позову – лише
ті, що
розглядав суд I
інстанції

Дослідження
доказів щодо
фактів,
викладених в
а/с та(або)
відзиві

НОВІ ПОВНОВАЖЕННЯ СУДУ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ

ст.374 ЦПК

- ▶ п.3 ч.1 ст.374 ЦПК - визнати нечинним судове рішення суду першої інстанції повністю або частково і закрити провадження у справі у відповідній частині;
- ▶ п.5 ч.1 ст.374 ЦПК - скасувати судове рішення і направити справу для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю;
- ▶ п.7 ч.1 ст.374 ЦПК - скасувати ухвалу про відкриття провадження у справі і прийняти постанову про направлення справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю;
- ▶ п. 8 ч.1 ст.374 ЦПК - у передбачених цим Кодексом випадках скасувати свою постанову (повністю або частково) і прийняти одне з рішень, зазначених в пунктах 1-7 частини першої цієї статті

КАСАЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

- ▶ Касаційною інстанцією згідно зі ст.388 ЦПК України є ВЕРХОВНИЙ СУД.
- ▶ Касаційна скарга на судове рішення подається протягом тридцяти днів з дня його проголошення - ч.1 ст.390 ЦПК України
- ▶ Касаційна скарга подається безпосередньо до суду касаційної інстанції - ст.391 ЦПК України.

Касаційний перегляд рішення

Судом касаційної інстанції є Верховний Суд, який переглядає судові рішення в касаційному порядку в складі:

- колегії суддів у складі трьох суддів (колегія)
- судової палати відповідного касаційного суду (палата)
- Великої Палати

Розгляд за правилами спрощеного позовного провадження

~~Встановлення та перевірка фактичних обставин~~

~~Подання нових доказів~~

Письмове провадження без судового засідання у визначених випадках

Судове рішення

- залишити судові рішення без змін, а скаргу без задоволення
- скасувати судові рішення і передати справу на новий розгляд або для продовження розгляду
- скасувати судові рішення і ухвалити нове рішення або змінити рішення
- скасувати постанову суду апеляційної інстанції і залишити в силі рішення суду першої інстанції
- скасувати судові рішення і закрити провадження у справі чи залишити заяву без розгляду
- визнати нечинними судові рішення і закрити провадження у справі
- скасувати свою постанову і прийняти одне з рішень, зазначених в пунктах вище

Не підлягають касаційному

оскарженню:

ч.3 ст.389 ЦПК

1) рішення, ухвали суду I інстанції та постанови, ухвали суду апеляційної інстанції у справах, рішення у яких підлягають перегляду в апел.порядку ВС;

2) суд.рішення у малозначних справах, крім випадків, якщо:

а) *касаційна скарга стосується питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовчої практики;*

б) *особа, яка подає касаційну скаргу, позбавлена можливості спростувати обставини, встановлені оскарженим судовим рішенням, при розгляді іншої справи;*

в) *справа становить значний суспільний інтерес або має виняткове значення для учасника справи, який подає касаційну скаргу;*

г) *суд першої інстанції відніс справу до категорії малозначних помилково.*

Строк на касаційне оскарження

Касаційна скарга на судове рішення подається протягом 30 днів з дня його проголошення.

Касаційна скарга подається безпосередньо до суду касаційної інстанції.

Суд касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги приймає постанову.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ КАСАЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

ст.ст.393, 394, 407 ЦПК

- **60 днів** з дня відкриття провадження – строк для розгляду касаційної скарги **на рішення** суду I інстанції та постанову апеляційної інстанції.
- **30 днів** з дня відкриття провадження – строк для розгляду касаційної скарги **на ухвали** суду I та апеляційної інстанцій.
- **10 днів** з дня надходження касаційної скарги – без руху;
- **10 днів** з дня надходження або закінчення строку на усунення недоліків – повернення; відкриття провадження або відмова у відкритті провадження.

ПЕРЕДАЧА СПРАВИ НА РОЗГЛЯД ПАЛАТИ, ОБ'ЄДНАНОЇ ПАЛАТИ АБО ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ

ст.403 ЦПК

- ▶ ПІДСТАВА - відступ від висновку щодо застосування норм права у подібних правовідносинах:
- ▶ ДО ПАЛАТИ - колегія суддів цієї палати щодо висновку у рішенні ВС у складі колегії суддів з цієї ж палати або ж у складі такої палати.
- ▶ ДО ОБ'ЄДНАНОЇ ПАЛАТИ - колегія суддів або палата щодо висновку у рішенні ВС у складі колегії суддів з іншої палати або у складі іншої палати чи об'єднаної палати.
- ▶ ДО ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ - колегія суддів, палата або об'єднана палата щодо висновку в рішенні ВС у складі колегії суддів (палати, об'єднаної палати) іншого касаційного суду; в раніше ухваленому рішенні ВС; якщо справа містить виключну правову проблему і це необхідно для розвитку права та формування єдиної практики; оскарження з підстав порушення предметної чи суб'єктної юрисдикції (обов'язково передається).

ПОРЯДОК ПЕРЕДАЧІ СПРАВИ НА РОЗГЛЯД ПАЛАТИ, ОБ'ЄДНАНОЇ ПАЛАТИ АБО ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ

ст.404 ЦПК

1. за власною ініціативою або за клопотанням учасника справи;
2. вирішується більшістю від складу суду;
3. може бути вирішено до прийняття постанови;
4. постановляється ухвала про передачу справи;
5. в разі незгоди - окрема думка;
6. якщо відсутні підстави - справа повертається.

Суддя-доповідач палати, об'єднаної палати чи Великої Палати може звернутися до фахівців Науково-консультативної ради при ВС для підготовки наукового висновку з питання застосування норми права, крім випадків, коли висновок про застосування цієї норми у подібних правовідносинах був раніше отриманий ВС.

Перегляд судового рішення за нововиявленими або **виключними** обставинами

Підстави перегляду за нововиявленими обставинами

Істотні для справи обставини, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою

Встановлений вироком або ухвалою про закриття кримінального провадження факт надання завідомо неправильного висновку експерта, перекладу, завідомо неправдивих показань свідка, фальшивості доказів, що потягли за собою ухвалення незаконного рішення у даній справі

Скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення судового рішення, що підлягають перегляду

Підстави перегляду за **виключними** обставинами

Встановлена Конституційним Судом України неконституційність закону, іншого правового акта, застосованого судом, якщо рішення суду ще не виконане

Встановлення міжнародною судовою установою, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом

Встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні злочину, внаслідок якого було ухвалено судове рішення

Заявник дізнався або повинен був дізнатися про ці обставини

≤30 днів

Подання заяви про перегляд

Відкриття провадження

- Залишення без руху
- Повернення заяви
- Відмова у відкритті провадження

≤5 днів

≤30 днів

Розгляд заяви

Заява може бути подана, якщо з дня набрання законної сили рішення, що переглядається, не пройшло більше

3-х років

10-ти років

Судове рішення

- Відмова у задоволенні заяви
- Скасування рішення і прийняття нового або зміна рішення
- Скасування судового рішення і закриття провадження або залишення позову без розгляду

ПЕРЕГЛЯД СПРАВ ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ ТА ВИКЛЮЧНИМИ ОБСТАВИНАМИ

ст.423 ЦПК

- ▶ чітко розмежовані підстави для перегляду як за нововиявленими, так і виключними обставинами.
- ▶ новим є визначення нововиявлених обставин, зокрема, як таких, що не були встановлені судом; а також таких, що встановлені ухвалою про закриття кримінального провадження відносно факту «неналежності/недопустимості» щодо висновку експерта, показань свідків, перекладу, доказів.

РОЗГЛЯД ЗАЯВ ПРО ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ ТА ВИКЛЮЧНИМИ ОБСТАВИНАМИ

СТ.СТ.427, 428, 429 ЦПК

- ▶ Відкриття провадження - протягом 5 днів, після надходження заяви до суду.
- ▶ Строк розгляду - протягом 30 днів з дня відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами.
- ▶ Розгляд відбувається за правилами суду тієї інстанції, яка здійснює перегляд.
- ▶ Відмова від перегляду за нововиявленими або виключними обставинами можлива лише до початку розгляду справи у судовому засіданні.
- ▶ Як наслідок - інші учасники можуть вимагати компенсації судових витрат від такої особи.

Розмежування юрисдикцій

Цивільна

- Справи, що виникають з цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин, крім справ, розгляд яких здійснюється в порядку іншого судочинства
- Вимоги щодо реєстрації майна та майнових прав, інших реєстраційних дій, якщо такі вимоги є похідними від спору щодо майна або майнових прав, який переданий розгляду суду
- Справи за заявами про видачу судового наказу
- Справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав (окреме провадження)
- Справи про оскарження рішень третейських судів, про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів, про оскарження рішень міжнародного комерційного арбітражу (МКА), про визнання та надання дозволу на виконання рішень МКА, іноземного суду

Господарська

Справи у спорах, що виникають у зв'язку із здійсненням господарської діяльності, зокрема:

- що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні правочинів у господарській діяльності
- щодо приватизації майна, крім спорів про приватизацію державного житлового фонду
- що виникають з корпоративних відносин
- що виникають з правочинів щодо акцій, часток, паїв, інших корпоративних прав в юридичній особі, крім правочинів у сімейних та спадкових правовідносинах
- щодо цінних паперів
- щодо права власності чи іншого речового права на майно (рухоме та нерухоме, в тому числі землю), реєстрації або обліку прав на майно, яке (права на яке) є предметом спору, визнання недійсними актів, що порушують такі права
- щодо майна, що є предметом забезпечення виконання зобов'язання, сторонами якого є юридичні особи та (або) фізичні особи-підприємці
- що виникають з відносин, пов'язаних із захистом економічної конкуренції, обмеженням монополізму в господарській діяльності, захистом від недобросовісної конкуренції
- щодо оскарження актів (рішень) суб'єктів господарювання та їхніх органів, посадових та службових осіб у сфері організації та здійснення господарської діяльності
- справи у спорах між юридичною особою та її посадовою особою про відшкодування збитків, завданих юридичній особі діями такої посадової особи
- справи про оскарження рішень третейських судів та про видачу наказу на примусове виконання рішень третейських судів
- про захист ділової репутації, крім спорів, стороною яких є фізична особа, що не є підприємцем або самозайнятою особою
- інші справи у спорах між суб'єктами господарської діяльності
- вимоги щодо реєстрації майна та майнових прав, інших реєстраційних дій, визнання недійсними актів, що порушують права на майно, якщо такі вимоги є похідними від спору, що переданий на розгляд суду разом з такими вимогами
- справи за заявами про видачу судового наказу, якщо заявником та боржником є юридична особа або фізична особа – підприємець.
- справи про банкрутство та справи у спорах з майновими вимогами до боржника

Адміністративна

Справи у спорах:

- із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності (якщо законом не встановлено інший порядок судового провадження)
- з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби
- між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень
- що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів
- за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, коли право звернення до суду надано такому суб'єкту законом
- щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму
- із розпорядником публічної інформації щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності у частині доступу до публічної інформації
- щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності
- щодо оскарження рішень атестаційних, конкурсних, медико-соціальних експертних комісій та інших подібних органів, рішення яких є обов'язковими
- щодо формування складу державних органів, органів місцевого самоврядування, обрання, призначення, звільнення їх посадових осіб
- щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності замовника у правовідносинах, що виникли на підставі Закону України "Про особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони", за винятком спорів, пов'язаних із укладанням договору з переможцем переговорної процедури закупівлі, а також зміною, розірванням і виконанням договорів про закупівлю.

Вищий суд з питань інтелектуальної власності

Розглядає справи щодо прав інтелектуальної власності, зокрема:

- у спорах щодо прав на об'єкти права інтелектуальної власності
- у спорах щодо реєстрації, обліку прав інтелектуальної власності, визнання недійсними, продовження дії, дострокового припинення патентів, свідоцтв, інших актів, що посвідчують або на підставі яких виникають такі права, або які порушують такі права чи пов'язані з ними законні інтереси
- справи про визнання торговельної марки добре відомою
- справи у спорах щодо прав автора та суміжних прав
- справи у спорах щодо укладання, зміни, розірвання і виконання договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, комерційної концесії
- справи у спорах, які виникають із відносин, пов'язаних із захистом від недобросовісної конкуренції, щодо: неправомірного використання позначень або товару іншого виробника; копіювання зовнішнього вигляду виробу; збирання, розголошення та використання комерційної таємниці; оскарження рішень Антимонопольного комітету України із визначених цим пунктом питань

Судова реформа

**Если ты не материшься,
читая изменения в закон,
значит ты не следишь за
изменениями в
законодательстве.**